

GRÆN SKREEF

Grænu skrefin - the Green steps

- All governmental bodies, ministries and state-owned enterprises parttake in the project.
- The Environment Agency of Iceland is responsible for managing the project.
- Essentially, the Green steps is an environmental management system, mainly aimed at 'typical' office-work – but can and should be adopted as needed.
- The Green steps can be applied on different entities, both public and private.
- All our working files, information, videos and instructions are available and free of charge on our website – www.graenskref.is

You are welcome to use our material and apply it to your own activities.

The goals of the Green steps:

- Reduce negative environmental effects of the public sector.
- Strengthen the environmental awareness of the staff.
- Reduce operating costs.
- Increase the well-being of the staff and improve their working environment.
- The environmental measures made in the work place should be visible and inspiring for others.

7 categories

Kitchens and canteens

**Communication
and management**

RAFMAGN
& HÚSHITUN

Electricity and heating

INNKAUP

Purchases

FLOKKUN &
MINNI SÓUN

Garbage sorting and less waste

SAMGÖNGUR

Transport

VIÐBURÐIR
& FUNDIR

Meetings and events

30-40 actions in the first four steps.

To gain a step, you need to fulfill 90% of the actions

SKREF 1

34 Aðgerðir
Uppfylla þarf að minnsta kosti 31 af 34 aðgerðum í skrefi 1

- RAFMAGN & HÚSHITUN**
  - Við höfum sett niður með tölvueldi og ákveðið verklag til að draga úr orkunotkun. Verklagið miðar að því spara rafmagn, m.a. með hvarfningu til starfsfólka um að slökka á tölvum í lok dags og nýta svefnhami eða viðbragðstöðu þegar tölvur eru ekki í notkun. Skrifbú (ljúnga) hvar þú ætlir að spara.
  - Við höfum stillt ljósritunarvél, prentara og önsur taki sem bjóða upp á það þannig að þau fara í viðbragðstöðu (standby) þegar þau hafa ekki verið í notkun í 5-20 mín.
- FLOKKUN & MINNI SÓUN**
  - Leiðbeiningar um flokkun eru sýnilegar öllum starfsmönnum og á þeim tungumálum sem töluð eru á vinnustaðnum.
  - Öli lát er merkt með viðkomandi úrgangflokk.
  - Við flokkum að lágmarki í firm úrgangflokk (t.d. pappir, plast, skilgjaldumbúðir, byggingarpappa og málnu) á kaffistofum, í mótuneytum og annars staðar þar sem úrgangur fellur til.
- VIÐURBURÐIR & FUNDIR**
  - Við bjóðum upp á kransavotn en ekki votn í einnota drykkjarumbúðum. Þegar viðburðir eru haldin af utanríkisráðgjafi eða þessari kröfu kemid á framhæfni við starfshaldara.
  - Á viðburðum okkar og fundum utan- og innanhúss eru einungis boðið upp á
- SAMGÖNGUR**
  - Það er góð aðstæða til að læsa hjólam fyrir starfsmenn og gesti fyrir utan vinnustaðinn.
  - Þegar ferlið er í fundi getur starfsfólk nálgast strætómíla á vinnustaðnum eða fengið síknan miða sendan í þegnum Strætó appi.
  - Við bjóðum upp á samgöngusamninga fyrir starfsfólk sem ferlast til og frá vinnu á hjóli, þingandi eða með strötu. Þessi möguleiki er kynntur öllum starfsmönnum árliga.
- INNSKAUP**
  - Innkaupaflíki þekki áreiðanlegu umhverfismerkni (þýpa 1) og lítanar vottarir. Vörur sem bera slíkar vottarir eru valdar fram yfir aðrar.
  - Teymi Græna skrefa hefur sett niður með þeim sem koma að innkaupum í starfsmenn og farið í samningu yfir allar aðgerðir skrefanna sem snerta innkaup. Við leggjum áherslu á að innkaupaflíki og teymi Græna skrefa geti leitað til hvers annars varðandi ráðleggingar um vöðinn innkaup.
  - Við kaupum einungis umhverfisvottaðan prentapappir, umslög og annað brafélagi (áreiðanleg umhverfismerkni, þýpa 1).
- MIDLUN & STJÓRNUN**
  - Við höfum hafið vinnu við Grænt bókhald og munum skila því í Gagnagjött Umhverfisstofnunar fyrir 1. apríl ár hvert framséð.
  - Við höfum kynnt okkur leiðbeiningar Umhverfisstofnunar og loftslagsstefnu.
  - Starfsmenn okkar fá minnst 3 sinnum á ári sendar upplýsingar um loftslagsáhrif eða þær birtar þeim með öðrum hætti í skjölum.
  - Við höfum látið húsgeðna eða rekstrarliæg húsgeðna starfi okkar og óskað eftir samstarfi um úrbætur í umhverfisskiptum og loftslagsáhrifum. Þetta er til að tryggja samþættingu Græna skrefa.
  - Við höfum kynnt Græn stefnu starfsmanna fyrir starfsfólki okkar t.d. úrgangsflokkun og samgönguleysi. Nýir starfsmenn fá alfr slíka kynningu. Starfsfólk okkar er hvatt til að lita við Facebooksíðu Græna skrefa.
  - Við höfum kynnt Græn stefnu starfsmanna fyrir starfsfólki okkar t.d. úrgangsflokkun og samgönguleysi. Nýir starfsmenn fá alfr slíka kynningu. Starfsfólk okkar er hvatt til að lita við Facebooksíðu Græna skrefa.
- ELDHÚS & KAFFISTOFUR**
  - Við höfum óskað eftir upplýsingum frá okkar mótuneytisþjónustu um umhverfisvottarir, forvarnar þeim gegn matarönd, framboð af lífrænum matvællum og grænkeramikum á matabíli. Ef útbóð á mótuneytisþjónustu er yfirvofandi köllum við eftir þessum upplýsingum.
  - Við notum eingöngu margnota borðbönað svo sem dikka, glás, bolli, hnifapö, borðböna, rúr og drykkjarinnu. Aðhugið að þetta á líka við matabílið sem notuð eru til að taka mat með úr mótuneyti.

SKREF 2

40 Aðgerðir
Uppfylla þarf að minnsta kosti 36 af 40 aðgerðum í skrefi 2

- RAFMAGN & HÚSHITUN**
  - Við lokum gluggum í lok dags og drögum fyrir ef von er á köldu veðri til að spara hita. Starfsmenn skiptast á að fylgja þessu eftir.
  - Að minnsta kosti 4 sinnum á ári er einhver sem hefur það hlutverk að yfirfara hitastillingar og loftsræsting. Athuga að allar sláar séu passlega stilltir og að slökkt sé á snjóbræðslu sem nýtir ekki afsláttur/baksláttur þegar engin hætta er á hvarfningu.
- FLOKKUN & MINNI SÓUN**
  - Við flokkum að lágmarki í sjú úrgangflokk (t.d. spilliféni, pappir, plast, skilgjaldumbúðir, byggingarpappa, málnu, rafakí og gler) á kaffistofum, í mótuneytum og annars staðar þar sem úrgangur fellur til.
  - 60% af úrgangi er flokkaður til endurnotkunar eða endurvinnslu. Hér þarf að hafa samband við sorphirðisþjónustu og fá hlutfallið staðfest.
  - Við notum margnota borðbönað í stað einnota við innkaup á smávörum. Við höfum sett upp miða sem minnr starfsmenn að taka með sér pokana.
  - Við höfum innleitt aðgerðir sem draga úr pappinnotkun (t.d. prentbók, rafræna skjalavottun, rafrænar undirskriftir, slægt post-ið miðum) (þefna dæmi).
- VIÐURBURÐIR & FUNDIR**
  - Við höfum útvagað starfslíki leiðbeiningar um notkun fjarfundarforrita og góð ráð.
  - Þegar boðið er upp á mat á fundum og viðburðum er boðið upp á grænkeri (vegan) valmöguleika.
- SAMGÖNGUR**
  - Við erum með góða snyrtiafböðu fyrir gangandi og hjólandi starfsfólk.
  - Við öskum ávallt eftir umhverfisvænni bílaeiga-, rekstrarvegi- og leiðgubblum. Gerður verð samningar við rekstrarbílafar þar sem það er hægt.
  - Starfsfólk okkar sem notar bíl mikið vegna vinnu sinnar hefur farið á verklegt vistakortunámskeið. Aðrir starfsmenn hafa fengið kynningu á vistakortu frá öðskóla.
- INNSKAUP**
  - Við höfum gert innkaupaþreningu sem gefur góða yfirsýn yfir stóðu innkaupa.
  - Við kaupum einungis umhverfisvottaðan mjúkpappir í salerni (kíðsettupappir og handþurrkar) (umhverfismerkni, þýpa 1).
  - Við kaupum ekki nagladekk (á ekki við á snjóþingir svæðum).
  - Við höfum sent bréf til birgja og óskað eftir upplýsingum um umhverfisvottanir valkost og að auðvelt sé að fá upplýsingar um innkaup fyrir Grænt bókhald. Einnig höfum við boðið birgja að lágmarki um innkaup á vinnustaðnum og taka umbúðir til baka eins og hægt er t.d. endurnýttia pappakassa.
- MIDLUN & STJÓRNUN**
  - Við skilum Grænu bókhaldi í Gagnagjött Umhverfisstofnunar fyrir 1. apríl ár hvert.
  - Við kynnum árliga niðurstöður Græna bókhalds fyrir starfsfólki og miðlum helstu niðurstöðum t.d. á ytri vefsíðu og/öðru á árskynningu.
  - Við höfum sett okkur umhverfis- og loftslagsstefnu.
- ELDHÚS & KAFFISTOFUR**
  - Við kaupum ekki smjör, sulur, kaffinjólk, kaffihjók, tannstögla og sík í umhverfisvottum (þefna dæmi).
  - Við gerum kröfu um lífræna og/öðru slæga útbúðir úr kaffi og te.
  - Öskað hefur verið eftir því við birgja að nota margnota flutningakassa, t.d. undir ávoti og aðra matvör. Sérlega séki tóma kassa við næstu vinnuhandleggu (þefna dæmi).
  - Eldhúspappir, servíettur og annar mjúkpappir í eldhúsi er umhverfisvottaður (þýpa 1).

SKREF 3

37 Aðgerðir
Uppfylla þarf að minnsta kosti 33 af 37 aðgerðum í skrefi 3

- RAFMAGN & HÚSHITUN**
  - Við höfum útbúið orkusparnaði leiðbeiningar um það sem gott er að hafa í huga þegar ferlið er í frí í samvinnu við umsjónarmann eða þann sem sér um húsnæði. Leiðbeiningarnar sendum við á starfsfólk fyrir stórháttir og upphafi orlofsfema.
  - Við höfum gert raforku- og hitanotkun á vinnustaðnum og sett okkur markmið um hvernju mikil og hvernju við ætlum að draga úr raforkunotkun. Gott getur verið að fara í samtal við veituaðila og kanna hvort um óeðlilega skotta með þeim leiðir til að draga úr henni.
  - Við höfum lagt áherslu á meðlaga nýtingu prentara, tölvu, rafakíja og höfum fálkkað tækingu og samnýtt þau einu og sér.
- FLOKKUN & MINNI SÓUN**
  - 70% af úrgangi er flokkaður til endurnotkunar eða endurvinnslu. Hér þarf að hafa samband við sorphirðisþjónustu og fá hlutfallið staðfest.
  - Við höfum gert greiningu á úrgangsmyndun, sett okkur miðlað um draga úr myndun úrgangs og lagt til aðgerðir draga úr myndun hans (þefna aðgerðir).
  - Við úrgið kynningu um annars efnis bjóðum við áv sem lesendur geta valið í stað pappinnjótkúlu. Við sendum hátíðarveðjur og heilvöðakí.
  - Skrifstofuvörur sem má endurnota er skilað á sérmerktan stað sem starfsmenn þekkinga og geta nálgast. Dæmi um slíkar vörur eru múppar, þennar og umslög.
- VIÐURBURÐIR & FUNDIR**
  - Við viljja ráðstafa- og fundaryrri er valinn aðili með umhverfisvottun t.d. Svansvottun eða umhverfstjórnunarkerfi s.s. ISO14001 vottun. Einnig má leita eftir merki Vakans.
  - Á viðburðum og fundum okkar bjóðum við upp á umboðlausar eða mjög umboðlittar matvör. Við bjóðum ekki upp á matvæli í umhverfisvottum, svo sem sulur, smjör, tannstögla o.s.frv.
- SAMGÖNGUR**
  - Við uppfyljum ákvaði stíffris í hjólvottun vinnustaða.
  - Við öskum ávallt eftir umhverfisvænni bílaeiga-, rekstrarvegi- og leiðgubblum. Gerður verð samningar við rekstrarbílafar þar sem það er hægt.
  - Fyrsta við okkar er fjárféð. Ef við erum ekki er hægt að auðveldar starfm (fjurfund eða hvort).
- INNSKAUP**
  - Við höfum mótað verklausvæglar fyrir innkaup þar sem m.a. kemur fram hvernju það eru sem kaupin inn fyrir starfsmenn og hvernju það er tryggj að krókur okkar í umhverfisvottum komist til stála í innkaupum. Verklagsgagnarnar hafa verið samþykktar af yfirmenningu og kynntar öllum starfsmönnum.
  - Við kaup í reitvottun eða valinn þjónustuaðili sem uppfyllir kröfur umhverfisvottunar (þýpa 1).
  - Við fylgjumt árliga með efnisnotkun, við vitum hvaða efnis eru hættaleg (með hattuverkun, sjá hlekki) og erum með áætlun um að minnka notkun þeirra.
- MIDLUN & STJÓRNUN**
  - Starfsmenn skilar Grænu bókhaldi í Gagnagjött Umhverfisstofnunar fyrir 1. apríl ár hvert.
  - Við höfum sett okkur málfræga markmið fyrir þá umhverfipótti sem umhverfis- og loftslagsstefna okkar nær til.
- ELDHÚS & KAFFISTOFUR**
  - Við höfum gefið vörð á ljúsingum á því til ljúsinga á því. Einnig gefum þeim málum á vinnustaðnum.
  - Við viljald á húsgeðna: ávoti, smjör, sulur, kaffinjólk, kaffihjók, tannstögla og sík í umhverfisvottum (þefna dæmi).
  - Starfsmenn geta tekið til sín mataröndir á vinnustaðnum og/öðru slæga útbúðir úr kaffi og te. Öskað hefur verið eftir því við birgja að nota margnota flutningakassa, t.d. undir ávoti og aðra matvör. Sérlega séki tóma kassa við næstu vinnuhandleggu (þefna dæmi).
  - Eldhúspappir, servíettur og annar mjúkpappir í eldhúsi er umhverfisvottaður (þýpa 1).

SKREF 4

36 Aðgerðir
Uppfylla þarf að minnsta kosti 32 af 36 aðgerðum í skrefi 4

- RAFMAGN & HÚSHITUN**
  - Par sem veltara er lítið, svo sem á snytingum og í geymslum eru hreyfiskynjarar í stað róla. Par sem ekki er hægt að setja upp slíka nema eru áminningarnar um að slökka ljósin.
- FLOKKUN & MINNI SÓUN**
  - 80% af úrgangi er flokkaður til endurnotkunar og endurvinnslu. Hér þarf að hafa samband við sorphirðisþjónustu og fá hlutfallið staðfest.
  - Við höfum yfirlið yfir úrgangsmagn og endurvinnsluvalfall frá okkar sorphirðisþjónustu á þriggja mánaða fresti til að tryggja betra viðbragð við óvenjulega magni/flokkum.
  - Við njum starfsfólki reglulega myndir af hvernju tekið til með flokkunina, hraðum þegar allt er rétt flokkað og gefum starfsfólki leiðbeiningar þegar hlúir sem henta vel til endurvinnslu hafa ratað í tunnar fyrir öðflokkaðan úrgang.
  - Engin lát eru undir almennan úrgang við skrifborð starfsmanna. Starfsmenn fara sjálfir með almennan úrgang í flokkun í samgöngulegu rýnum.
- VIÐURBURÐIR & FUNDIR**
  - Við bjóðum upp á veitingar með sem lægstu kolnesnispotti og veljum umhverfisvænni próteingjafa (t.d. bauri, belgjur, hnetur, egg, fisk, kjúkíng, ost, innmat) frakar heildar en raunt kjöt.
  - Við viljja á gæstirnju, bæði orkandi og innanlandi, er lögð áhersla á að velja staði með umhverfisvottun á borð Svansins, Ertipólsmíla, Græna lykílen (Græn Key), gúlmerki Vakans, ISO14001 eða sambarlegja vottun.
- SAMGÖNGUR**
  - 75% biflata vinnustaðarinnar notast við Innleidda orkugjafa s.s. rafmagn, vetni, metan og lífráni.
  - Allir bílarnar (og önnur ökutaki þegar það er hægt) keypt af vinnustaðnum eftir árið 2020 ganga fyrir innleiddum orkugjöfum.
  - Sérmerkt staði fyrir umhverfisvænni farartaki eru við vinnustaðinn.
- INNSKAUP**
  - Við veljum umhverfisvottuð rafakí eða rafakí með hæstu einkun í orkunýtingu sem í boði er hverju stönu (A+++ eða ákka).
  - Þegar gjafir handa starfsfólki eða öðrum eru keyptar er hugað að nýtsæmi og umhverfinu. Upplísar, tiltekni bílarn og tiltekni lífræna og/öðru slæga útbúðir matvæli eru dæmi um gjafir sem uppfylla ofangreind skilyrði. Þríðlar eru góð þjálögð.
  - Við höfum útbúið stuttar leiðbeiningar fyrir innkaupaflíki þar sem helstu umhverfisþjónsmáid sem huga þarf að við innkaup í tengslum við fundi og viðburði eru listuð.
- MIDLUN & STJÓRNUN**
  - Við skilum Grænu bókhaldi í Gagnagjött Umhverfisstofnunar fyrir 1. apríl ár hvert.
  - Við höfum metið stöðuna í Grænu bókhaldinu, metið árangur og skóað tækifæri til útbóta (undirbúnngur fyrir skref 5).
  - Við höfum farið í aðgerðir til að kollesifjafna losun vegna vegaanganga, flugs og úrgangs.
- ELDHÚS & KAFFISTOFUR**
  - Við bjóðum upp á að starfsfólk keyri krötu eða tekið með aðgangi heim. Ef það er ekki möguleiki skali skóba hvort hægt sé að koma afgjöngum t.d. til gölgerbasamtaka.
  - Við höfum innleitt a.m.k. eina af eftirfarandi aðgerðum til að minnka matarönd: 1) Dikar minnkaði, 2) Bakkar fjurfagði, 3) Þar sem fóki er skammtaður matar er boðið upp á mímunnandi skammtastærðir eða borgar eftir vögt.
  - Í eldhúsi er öllu og lífrá saknað sér og komið í viðgængu endurvinnslu/förgun. Ef mótuneytisþjónusta er afþykkt skal koma þessari kröfu á framhæfni við viðkomandi fyrirtæki.
  - Starfsmenn eldhúsu/mótuneytisþjónusta hafa kynnt sér leiðbeiningar Umhverfisstofnunar um umhverfisvottanir eldhúsuakstur.
  - Við höfum auknið hlutfall græmmeiti og plöntuþrótina í kjöttættum.
  - Við veljum umhverfisvænni próteingjafa (t.d. bauri, belgjur, hnetur, egg, fisk, kjúkíng, ost, innmat) frakar heildar en raunt kjöt.

The fifth step is different

The last step has the most to do with management. With the fifth step, the workplace ensures that the good practices that have been adopted in the first four steps, will continue.

In the fifth step it is important that the management is involved in the process, as it has to do with ensuring that enough money, time and hours are put in to ensuring the ongoing environmental work.

What in your operations do you believe has the biggest environmental impact?

- Food?
- Transportation?
- Paper?
- Waste?
- Heating and electricity?
- Purchases?

**Can you think of any 'low hanging fruits'-
what could you change today?**

Examples of actions to take from the steps

Waste:

Step 1: We sort waste in 5 different categories and pay special attention to toxic waste.

Step 2: We sort waste in 7 different categories and 60% of our waste is recycled.

Step 3: 70% of our waste is recycled.

Step 4: 80% of our waste is recycled.

FLOKKUN &
MINNI SÓUN

Events and meetings:

- No plastic bottles and single-use food-packaging.
- Non-disposable tableware, such as plates, forks, straws and glasses.
- Guests are encouraged to arrive to the meeting using environmentally friendly transportation.
- Online meetings and events are used as much as possible.
- The workplace makes sure that the flights of the guests and lecturers are carbon offset – by buying carbon credits.
- All waste will be sorted and recycled as far as possible.
- When choosing venues for bigger meetings, environmentally exemplified places are chosen.
- Carbon footprint of different kinds of food is considered when choosing refreshments.

Transportation:

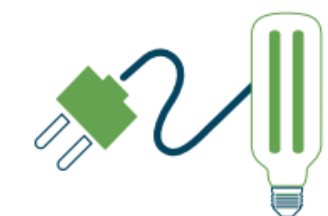
- Facilities for people who bike should be excellent, it should be possible to store your bike safely, you should be able to make minor repairs with tools on site and shower and change clothes in the workplace, to encourage who live further from the workplace to use the bike.
- Staff is invited to use the bus, electric bikes/regular bikes when going to meetings within the area.
- Staff who use environmentally friendly ways of transporting to work is offered contracts with benefits in return.
- Staff is invited to work from home at least once a week.
- Charging station is available for guests and staff driving electric cars.

SAMGÖNGUR

Heating and electricity use:

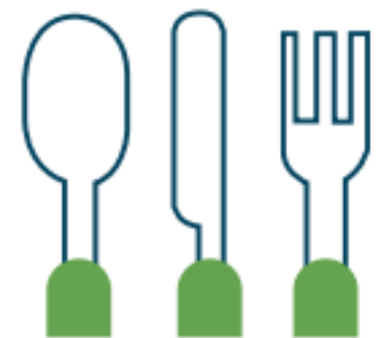
- Computers, printers and other electronic devices switch to stand by mode automatically.
- All lights who are not necessary – in spaces which are not in use – are turned off.
- It is made sure that all lights are turned off in the end of the work-day.
- Reminders are put up (stickers/notes) around light-switches.
- Windows are not left open in the end of the day, and in cold weather.
- LED-lights are used as much as possible, and always when it is time to switch out the lighting.
- The energy use should be analyzed, and the workplace sets goals in reducing the energy use.

RAFMAGN
& HÚSHITUN

Kitchens and cafeterias

- Food waste is a huge, world-wide, problem and should be fought.
- One third of the food produced in the world goes to waste, either right after production, in transport, in the stores or in our kitchens.
- Good ways of reducing food-waste is to get people to sign up for lunch in before hand to estimate how many will be eating, use smaller plates and ask people to get a second serving instead of putting too much food on the plates to begin with, and to measure all food-waste for some period of time to realize how much it is.
- Meat has a much higher carbon-footprint than vegetarian/vegan food. It should be possible to eat green every day, and use beans, pulses and other green protein instead of or with meat.

Other ideas to incorporate in the every-day work life, and for the group dynamics

- Parttake in events such as Hjólað í vinnuna, stóri plokkgurinn, lífshlaupið...
- Set goals you can aim to reaching together, it could be food-waste, the best recycling percentage possible, reducing electricity use.
- Organize exchange markets over the year, you could bring children's clothes or books for one week, exchange plants and cuttings in the spring, have costumes out for Halloween and öskudagur and the santas could swap small shoe-gifts in December.

GRAÆN SKREF

graenskref@graenskref.is

